

SISZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre 16 kor.
Negyedévre 4 ..
Helyben házhoz hordva:
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 ..
Vidékre postán szállítva:
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok visszadadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

XIX. évfolyam 204. szám.

Nagy-Várad.

Péntek, 1913 szeptember 5.

Az állam kezében.

Az állami élet egyik legfontosabb szerve, a közigazgatás, az ország folytonos fejlődése közben teljesen elavult. Az élet kívánságai ma már egészen mást várnak a közigazgatástól, mint évtizedekkel ez előtt. A mai közigazgatás valóban sok helyen csak a rosszabbnál-rosszabb élceknél szolgálhat tápúl, de hivatásának nem mindenütt állama magaslatán, amit elvárhatnánk tőle. Több mint egy évtizeddel ezelőtt tarthatatlannak találták az elavult rendszereket és akkor megpróbálták az „egyszerűsítés“ útján megújítani. A tapasztalat bebizonyította, hogy az egyszerűsítés nem ért többet, mint egy omladozó épületnek gerendákkal való megtámasztása. A közigazgatás épülete roskadozott. Roskadozott a belügyminiszteriumban épp úgy, mint kint a községi jegyzőségben. És ma, mikor az élet tapasztalatok alapján az életnek csinálnak törvényeket, a társadalmat legközelebről érdeklő közigazgatásról sem volt szabad megfeledkezni.

A mai rendszer tarthatatlanságát a napi sajtónak majd minden száma hangsúlyozta. Évtizedes küzdelem kellett ahhoz, hogy belássák az illetékes körök, miszerint tovább már nem lehet mai alakjában fenntartani az apáinktól reánk maradt intézményt, hanem a gyors és közvetlen közigazgatást minél előbb meg kell teremteni.

A nemzeti munkapárt programjában a főbb pontok közé vette a közigazgatás államosítását és ma már ott tartunk, hogy az ország minden szakkörében pourparlék

folynak az 1915-ben életbelépő új közigazgatás előkészítése tárgyában. A mai közigazgatási rendszer felett tehát már meghúzták a lélekharangot.

Egy év múlva az állam kezében lesz a közigazgatás, mely eddig a vármegye feladata volt. Eppen ez az az ok, mely miatt egyesek némi aggodalmakat táplálnak a jövőre nézve. Az államosításban ugyanis nagyon sokan a vármegyék autonóm jogkörének megcsorbitását látják és nyomban előugratják a rettegett absolutizmust. Kétségtelen ugyanis, hogy a vármegyék autonómiája az alkotmány legerősebb bástyája és annak megcsorbitása ellen minden igaz hazafiúnak kötelessége teljes hévvel küzdeni.

A közigazgatás államosításában azonban csak azok keresnek autonómia csorbitást, akik nem ismerik a vármegyék mai belső életét és nem ismerik az államosítás által bekövetkező változásokat. Az államosítás által ugyanis kizárólag a tisztviselők választását veszíti el a vármegye. Ez a veszteség pedig egyáltalán nem rázkódtatja meg a vármegye életét. Hiszen ma is az a tisztviselő lesz megválasztva, akit az államhatalom képviselője, a főispán elnöklése alatt működő jelölőbizottság kijelöl, amely jelölőbizottságnak pedig két tagját a főispán nevezi ki és csak két tagját küldi ki a vármegye.

Ennek az egyetlen jognak az elvesztése helyett a törvényhatóság olyan jogkört nyer, melynek értéke jóval felülmúlja az elveszítettet. Nevezetesen ma a törvényhatóság határozatainak legnagyobb ré-

szében a végszót a miniszter mondja ki. Az államosítás mellett a vármegye törvényhatósága továbbra is épségben marad, sőt határozatai végérvényesek lesznek a közügyek egész olyan sorozatában, amelyekben eddig a miniszter döntött.

A törvényhatósági ülések mai formájának megváltoztatása még épen előnyös. Nevezetesen eddig a vármegye legfontosabb ügyeiben a törvényhatósági ülések döntöttek. Két nap alatt 5—600 ügy felett határoztak. Tehát már csak az idő rövidsége miatt sem foglalkozhattak behatóan az ügyekkel. A tapasztalat azt bizonyítja, hogy rendszeresen olyan bizottsági tagok határoztak egy-egy község ügye felett, akik egyáltalán ismeretlenek voltak a viszonyokkal. Ilyen volt aztán a határozatuk is. Az államosítás után minden járás ügyeiben az odavaló bizottsági tagok határoznak, tehát nem hozhatnak nonsens határozatokat.

Végül az államosításnak főcélja megszüntetni a rengeteg fölösleges papírfogyasztást. A sok alaptalan átírás, leírás, választás, egyik szobából a másikba való expedálás, melyek csak az ügymenetet hátráltatták, most mind megszűnnek. A közigazgatási tisztikar közvetlenül fog érintkezni a felekkel és minden copf nélkül teszi meg intézkedését is.

Igy igéri a kormány és ha tényleg ilyen is lesz az államosítás, akkor csak nyerni fog az ország, mert nem papirhalmaz és bürokratizmus kell az országnak, hanem a praktikus életnek dolgozó közigazgatás. Nem szabad tehát ellenezni

Nagy szőnyeg, futószőnyeg, ágyszerítő, függöny, flaneltakaró, angora, kecskebőr, tüllstorok, óriási választékban, gyári árban

Haas Fülöp és Fiai

czégnél, Rimanóczy-palota.

Óriási választék perzsa és smyrna szőnyegekben.

Mérsékelt árban kaphatók.

ennek a szuette rendszernek a megjavítását, meg kell könnyíteni a reform utját és oda kell törekedni, hogy az új törvény a nemzet boldogulását, javát szolgálja. Az ország érdekét személyes érdekekkel nem szabad szembeállítani, mert egyesek érdekeiért egy nemzet nem szenvedhet. Ha egyesek el is véreznek majd az átmenet alatt, ez még nem akaszthatja meg a szebb és jobb jövő eljövételét, hiszen áldozatokra sokkal sisebb célok keresztülvitelénél is szükség van.

—II.

Harc két városi főtisztviselő között.

A közigazgatási bizottság ülése.

Nagyvárad város székházában soha sem dühöngött a tisztviselők között az egyetértés. A lappangó egyenetlenség időnként erősebben nyilvánult meg egy-egy tanácsülésen, de olyan nyíltan, mint Komlóssy József gazdasági tanácsos és Kőszeghy József városi főmérnök között most kitört a harc, még eddig soha nem láttuk a város-házán.

Itt már nem is holmi kanapépörről van szó, hanem olyan vádakról, amelyek mélyebben érintik nemcsak a tisztviselőt, hanem az egyént is.

A felmerült vádak tisztázni kell, mert a közönség látja ezt a harcot s már a dolog természete hozza magával, hogy azon feltevést alkossa róla, miszerint ez a harc a közönség bőrére megy.

Ismerjük a harcoló feleket s jól tudjuk, hogy egyhamar nem is lesz vége ennek az áldatlan dolognak. Egy erős kéz kellene a városházán, amely végét vetné a további kellemetlenségeknek. De mikor éppen ez az erős kéz hiányzik.

A közigazgatási bizottság ülése különben a következő volt:

Hlatky Endre főispán elnöklete alatt jelen voltak: Rimler Károly polgármester, Németh István kir. pénzügyigazgató, Vasady Lajos kir. tanfelügyelő, Baróthy Pál kir. ügyész, May Sándor kir. főmérnök, dr. Tnury László városi főügyész, dr. Mayer László városi főorvos, dr. Istvánffy István árvaszéki elnök, dr. Medvigy Gábor, Sulyok István, dr. Adorján Ármán, dr. Moskovits József, dr. Molnár Imre és Heringh Sándor jegyzők.

A közigazgatás augusztusban.

Az ülés megnyitása után felolvasott polgármesteri havi jelentésből közöljük az érdekesebb adatokat.

A közegészségügyi állapot augusztusban kedvező volt, mivel a születések száma 17-el több, mint a halálozásoké. Fertőző betegségek: kanyaró volt 30, meghalt 6; vörheny 12, meghalt 2, ronesoló toroklob 5, hasi hagymáz 30, meghalt 6.

A járványkórházban ápoltak 25 beteget; a gyermekkórházban 79 fekvő és 316 bejáró beteget.

Született 68 fiú, 76 leány, összesen 144 gyermek; meghalt 70 férfi, 57 nő, összesen 127 egyén.

A közbiztonsági állapot javulást nem mutatott augusztusban; előfordult lopás 169, sikkasztás 26, jogtalan elsajátítás 9, csalás 19, vagyon rongálás 14, zsarolás 3, súlyos testi sértés 26, könnyű testi sértés 30. Letartóztatva volt 49 egyén. Külföldi utlevél 15 adatott ki, ezek közül kivándorlásra 7.

Iparigazolvány 42 adatott ki, megszűnt 11 iparüzlet.

A jelentést tudomásul vették.

Komlóssy contra Kőszeghy.

Ezután kínos ügyet tárgyalt a közigazgatási bizottság.

Komlóssy József gazdasági tanácsos még az elmúlt év végén, mikor a város megvette a Diána épületet, a polgármester megbízásából megakart vizsgálni az épületet, hogy milyen állapotban van. Felkérte Örömy Gyula városi építész, hogy menjen ki vele a Dianához s mint szakértő tekintse meg az épületet.

Örömy építőmester azonban kijelentette, hogy a főmérnök rendeletet adott ki, amely szerint az ő tudta nélkül a mérnöki hivatal egyetlen tisztviselője sem mehet sehova a főmérnök engedélye nélkül.

Ez esetből kifolyólag Komlóssy József feljelentette Kőszeghy József főmérnököt, hogy a város érdekében szükséges szemlét megakadályozta s kérte a főmérnök ellen a vizsgálat elrendelését. Vizsgálatot kért továbbá a főmérnök ellen azért is, mert a Szent László-téren minden bejelentés és engedély nélkül felépítette a villamos házikót, felerészben a város terhére.

Kiterjeszteni kéri a vizsgálatot arra is, hogy a vízvezetési telephez 70 koronáért egy pár eszimat készített a főmérnök, amely a szakértők szerint 36 koronánál többet nem ér. Hivatkozik még Komlóssy arra is, hogy már egy évvel azelőtt terjedelmes beadványban vizsgálatot kért Kőszeghy ellen, de a dolog azóta nyugszik.

A polgármester többeket kihallgatott s meghozta végzését, amely szerint a vizsgálat elrendelését Kőszeghy József főmérnök ellen megtagadta, mert bár nem helyesli a főmérnök eljárását, de a fegyelmi vizsgálat elrendelésére okot nem talál.

Ez ellen Komlóssy József tanácsnok felbbezést adott be, amelyben kijelenti, hogy nem helyesli a polgármester felfogását. Nem jogosult a főmérnök rendelkezése, hogy a város érdekében a mérnöki hivatal személyzete ne legyen igénybe vehető. Az eddigi panaszokat még azzal is megtoldja Komlóssy, hogy azelőtt házilag szerezték be a fénymásoló papírt, még pedig hatszoros árban. Erre nézve is kéri a vizsgálat elrendelését.

Dr. Molnár Imre előadó szerint a felebbezésben tévedések vannak, mert a polgármester nem helyeselte a főmérnök eljárását, sőt azt helyteleníti, de fegyelmi vizsgálatra

nem lát okot fenforogni. A régen beadott feljelentés még eljárás alatt van, Bordé Ferenc főjegyzőnél. A Szent László-téri bódé kérdése a törvényhatóság előtt van; a csizma dolog kisebb jelentőségű, míg a fénymásoló papír szállítása miatti panasz új dolog ebben az ügyben, ezért térjenek a felett napirendre. A felebbezést pedig utasítsák el és a polgármester kifogásolt végzését hagyják jóvá.

Baróthy Pál elfogadja a polgármester megfelebbezett rendelkezésének fenntartását az új vádak felett azonban ne térjenek egyszerűen napirendre. Nem is illetékes a közig. biz., hogy ilyen újabb vád felett napirendre térjen. A felebbezés ezen részét adják ki a polgármesternek bevizsgálás végett.

Rimler Károly polgármester bemutatja Kőszeghy József legújabb beadványát, amelyben ezen új vádakra kéri a vizsgálat elrendelését. — Szomorú — ugymond — hogy egy kiváló tisztviselő, Komlóssy, akinek a város iránti jóindulatáról teljesen meg van győződve, ennyire elfogult. Részletesen foglalkozik a felebbezésben felhozottakkal.

A közigazgatási bizottság a felebbezést elutasította, a fénymásoló papír beszerzése tárgyában pedig elrendelték a vizsgálatot.

Bartha kapitány bocsánatot kér.

Bartha Béla rendőr-alkapitány fegyelmi ügyében a közigazgatási bizottság múlt havi ülésén élénk visszatetszést keltett a Bartha Béla által beadott felebbezés sértő hangja és durva stílusa.

Bartha Béla most beadványt intézett a közigazgatási bizottsághoz, hogy a felebbezést ügyvédje dr. Pelle János készítette s neki nem volt tudomása annak sértő hangjáról. Amennyiben a bizottságot azzal sértette, bocsánatot kér s egyben kéri a közig. bizottság jóindulatát.

A beadványt tudomásul vették s a fegyelmi iratokhoz csatolták.

Néhány apróbb ügy letárgyalása után az ülés véget ért.

Vajjon pörlik-e Herceget? Annak idején nagy feltűnést keltett az a hír, hogy a volt koalíciós kormány bepöli Herceget Ferencet aradi kiszólásáért, hogy alkalmat adjon Herczegnek vádjai bizonyítására.

A volt koalíciós kormány szeptember hó 10-én, a jövő szerdán ül össze tanácskozássra, hogy egyértelműen döntsenek a továbbiakról. Valószínűleg a pör mellett foglalnak állást, mert nem akarják, hogy a nem-pörlés miatt esetleg igaznak higgyék Herczeg súlyos vádjait.

A pert legkésőbb szeptember 23-ig kell megindítani, mert azontul elévül. A legújabb politikai pört természetesen ismét dr. Vázsonyi Vilmos fogja vezetni.

Új államtitkár. Budapestről jelentik: A „Magyarország“ értesítése szerint az új kereskedelmi politikai államtitkár Hegedüs Kálmán munkapárti képviselő lesz.

SÉRVKÖTŐK, HASKÖTŐK

méret szerint felelősség mellett már 2 kor.-tól kezdődő árban készíttetnek

Fehér János

kötszergyárában
(Rákóczi-ut, Bémer-tér.)

ahol orvosi vasaszték: n kapuatok: Irigátorok, fecskendők, gumi-harcsnyák, szuszpenzoriumok, gumi-lepedők, vatta és mindenféle **szülészeti és betegápolási cikkek.**

Mentőszekrények nagy raktára, műlábak, tamgépek, miderek jutányos árban és kitűnő kivitelben készíttetnek.

Telefon 419.

A honvédtüzérek kiképzése.

Huszonnyolc tartalékos tisztet behívtak.

A honvédtüzérség kiképzése már rég megkezdődött, azonban ez a kiképzés csak a legelőbb dolgokra irányult. A rendszeres kiképzés és az új fegyvernem gyakorlati kiképzése, valamint teljes szervezése most van folyamatban.

Az országban két helyen és pedig Budapesten és Lugoson szerveztek állomásokat hogy teljesen rendszeres csapatot állítsanak elő.

Az állomásokon már javában tart a kiképzés. Az ősszel a tartalékos tisztek kiképzésére is rákerül a sor. Tegnap ennek, folytán kellemetlen meglepetés ért huszonnyolc nagyváradi tartalékos tisztet. Most ugyanis, mikor egyáltalán nem is gondoltak arra, hogy még az idén katonáskodniuk is kell, egyszerre megjelent a kézbesítő náluk és átszolgáltatta a behívókat.

A tartalékos tisztek október 15-én tartoznak bevonulni Lugosra, ahol 28 napig, tartoznak szolgálatot teljesíteni. A fegyver-

gyakorlati idő alatt a honvédtüzérség részére képezik ki a tiszteket. Kioktatják az új ágyuk kezelésére is.

A behívás valóban meglepte a tiszteket, mert van köztük olyan is, aki már a közöshadseregben is meg a honvédtüzérségben is eleget tett a katonáskodásnak és úgy rendezkedtek be, hogy a jövőben legfeljebb a honvédtüzérséghez hívják be őket. És most egyszerre minden előzetes értesítés nélkül a honvédtüzérség kötelékében tartoznak szolgálni.

A behívott tartalékos tisztek között csak nagyon kevésnek van kedve épen Lugoson leszolgálni a meglepetésszerűleg kapott 28 napot. Ha már szolgálniuk kell, legalább ne Lugoson töltsék el az időt. Egyre-másra adják be kérvényeiket, hogy legalább Budapesten képezzék ki őket.

Eredetileg úgy volt tervezve, hogy már a kiképzés Nagyváradon történik meg, s ez esetben ide jöttek volna a kerületből a tisztek. Nagyvárad azonban nem tudott helyet adni és így más városról kellett ideiglenesen gondoskodni. Jövőre már a kiképzés valószínűleg a nagyváradi új honvédtüzérlaktáryában fog megtörténni.

Készítik az államosítást.

Az árvaszékek állásfoglalása. — Szeptember 20-án lesz az értekezlet.

Most, hogy nyilvánvalóvá lett, miszerint a kormány az államosítás munkáját az árvaszékek reformján kezdi, megmozdult az egész ország gyámhatóságának tisztikara. Az árvaszék átvételét igen erős küzdelem fogja megelőzni, legalább is erre enged következtetni az a szokatlanul nagy érdeklődés, amit ebben a dologban tanusítanak. A vármegyei tisztviselők országos egyesületének országos vezetősége annyira megy a küzdelemben, hogy az elnökség egyik kiváló tagja az egész országot beutazza, hogy a gyámhatóságokat egyöntetű állásfoglalásra bírja.

Az egyesület tisztviselője legutóbb Nagyváradon is megjelent, ahol meglátogatta egy a megyei, mint a városi árvaszéket. Ennek a fontos hivatalnak az átvételénél két irányzat bontakozott ki. Az egyiknek az a célja, hogy az árvaszéket a bíróságok mellé, a másik pedig az, hogy a főszolgabírók mellé osszák be.

Az egyesületnek az a célja, hogy a főszolgabírók mellé rendeljék. Hogy melyik irányzat nyer majd, azt még nem lehet tudni.

Biharvármegye ez ideig nem foglalt állást ebben a kérdésben. Biharvármegye tulajdonképpen még hivatalosan egyáltalán nem foglalkozott az államosítás kérdésével. Sőt nem is akarta véleményét nyilvánítani addig, míg a kormány részéről meg nem kérdezik.

Az utóbbi időben azonban több árvaszék nem csak állást foglalt az államosítás ügyében, de az árvaszékek vezetői külön törvényjavaslatokat is készítettek, melyeket a kormányhoz is eljuttattak. Ezeket a javaslatokat Biharvármegyének is megküldték.

Verner Kálmán árvaszéki elnök tegnap a törvényjavaslatokat kiosztotta az előadók karban. A vaskos füzeteket az előadók át

fogják tanulmányozni és külön-külön fogják megadni véleményüket.

Az árvaszéki elnök szeptember 20-ig kéri a javaslatok áttanulmányozását, melynek megtörténte után az árvaszéken az előadói kar tanácskozást fog folytatni és állást foglal az államosítás kérdésében. A javaslatok közül nagyon valószínű, hogy egyet sem fogad el Biharvármegye. Értesülésünk szerint ugyanis minden beküldött javaslat nem a közönség érdekében fogja fel az államosítás kérdését, hanem személyi szempontokból.

Verner Kálmán tegnap munkatársunk előtt nyilatkozott ebben a dologban és kijelentette, hogy annak idején szintén meg fogja tenni véleményes előterjesztését. Szerinte az államosítás első és főkélléke, hogy az árvaszék decentralizáltassék. Ideálisan csakis úgy lehet gyakorolni a gyámi törvényeket, ha az árvaszéki bíró a helyszínen helyi tapasztalatok útján hozza meg intézkedését, még pedig ha szükséges, azonnal.

Verner Kálmán másodsorban a mellett van, hogy a gyámhatóság a főszolgabírók mellé osszassék be.

Mindenesetre nagy érdeklődéssel tekintenek Budapesten is Biharvármegye állásfoglalása elé és nagyon valószínű, hogy ha nem is minden tekintetben, de legnagyobb részben figyelembe fogják venni előterjesztését.

A vármegyei tisztviselők országos egyesülete legközelebb közgyűlésen fog a dologgal foglalkozni. A közgyűlésen az egész ország képviselve lesz, így Biharvármegye is, amikor ismételen talán a kormány képviselője előtt ki fogja fejteni álláspontját.

BISZTERSZKY ELEMÉR

A nagyváradi birói kargyász.

Nagyvárad egész uri társadalmát megdöbbentette tegnap délelőtt a hír, hogy Biszterszky Elemér kir. törvényszéki bíró meghalt. A törvényszéki palota ormán reggel már fekete lobogót lengetett a szél, hirdette azt a súlyos és szomorú gyászt, amely a birói kart és a város egész jogásztársadalmát érte a férfikora teljében levő törvényszéki bíró tragikus halálával.

Pár hónappal ezelőtt lett beteg Biszterszky, de senki sem merete gondolni, hogy egy végzetes balesetnek halálos következményei lesznek. Egy jelentéktelen daganat támadt az arcán, amelyről az orvosok azonnal megállapították, hogy vérmérgezés következtében keletkezett. A vérmérgezés egy elkapart apró pattanásból származott. Azonnal műtétet végeztek rajta, de nem lehetett segíteni. A beteg állapota állandóan rosszabbodott. Végül augusztus hó elején bevitték a biharmegyei közpórház külön osztályára, ahol az orvosok mindent elkövettek a megmentésére, de hiába. Állandóan mellette volt a felesége is, aki nagy, szerető önfeláldozással ápolta. A beteg maga is érezte, hogy menthetetlen és utóbb haza kívánczozott a lakására, el is vitték és otthon tegnap reggel 5 órakor kiszövedett.

A feleségén és két kis gyermekén kívül nagyszámu rokonság gyászolja.

Biszterszky Elemér a nagyváradi birói karnak kiváló képzettségű, nagytehetségű és szimpatikus tagja volt. Nagyváradon kezdte pályáját és kiváló kvalitásai révén gyorsan haladt előre. Előbb a járásbiróságnál működött, ahonnan a királyi táblához tanácsjegyzőnek nevezték ki, s nemsokára törvényszéki bíró lett. Polgári ügyeket tárgyal és már évek óta egyik elnöke a polgári felebbezési tanácsnak és halálos betegségre gátolta meg abban, hogy a táblabirói kinevezést is megkapja.

A birói és ügyészi kar tegnap délelőtt kondoleált a gyászos háznál, s a temetésen, amely szombaton délelőtt fél 10 órakor lesz, testületileg fog részt venni az egész nagyváradi birói és az ügyvédi és az ügyészi kar.

A család a halálesetről a következő gyászjelentést adta ki:

Özv. Biszterszky Elemérné született Papp Anna, egy a maga, mint gyermekei Erzsike és Elemérke, továbbá édesanyja özv. dr. Biszterszky Róbertné szül. Nagy Róza; testvérei özv. Németh Péterné szül. Biszterszky Róza, Biszterszky Róbert, Biszterszky Iván; apósa Papp György; sógornói Reck Gézané szül. Papp Gizella, Papp Aranka, Biszterszki Róbertné, özv. Biszterszky Kázmérmné, Biszterszky Ivánné és sógora Reck Géza, valamint az összes rokonok nevében fájdalomtól megtört szívvel tudatja, hogy a felejthetetlen jó férj, apa, fiu, testvér, vő, sógor, illetve rokon Biszterszky Elemér kir. törvényszéki bíró életének 44-ik évében hosszas és kínos szenvedés után f. évi szeptember hó 4. napján reggeli 5 órakor elhunyt.

A megboldogult drága halott földi maradványai f. hó 6-án d. e. fél 10 órakor fognak az Uri-utca 23. sz. gyászháztól a református egyház szertartásai szerint az

ujvárosi központi temetőben örök nyugalomra helyeztetni.

Nagyvárad, 1913. szeptember 4.

Aldás és béke poraira!

A nagyvárad királyi törvényszék bírói és tisztviselői kara szomorú szívvel tudatja *Biszterszky Elemér* nagyvárad kir. törvényszéki bírónak folyó évi szeptember hó 4-én reggel 5 órakor, életének 44-ik évében történt elhalálását.

A megboldogult hült tetemeit folyó hó 6-án délelőtt fél 10 órakor fogjuk az *Urutca 23-a* számú gyászos házból örök nyugalomra kísélni.

Nagyvárad, 1913. szeptember 4-én.

Emlékét igaz kartási kegyelettel őrizzük!

HAT EMBERT agyonütött a villám.

Ötöt súlyosan megsebesített. Itélet idő a megében.

Tegnap délután borzalmas idő dühöngött a vármegyében. Öt község felett valószínűs itélet idő volt, mely dacára annak, hogy rövid ideig tartott, mégis hat ember életét oltotta ki és hármat tett örökké nyomorékká.

A pusztító időről tudósítók a következőket jelenti:

Sólyomköpészes határában négy gyermek játszadozott gondtalanul, mikor az égen vészterhes felhők tornyosultak. A négy gyermek *Faur Ilona* tanácsára egy pásztor kunyhóba menekült.

Egyszerre megnyílt az ég s a következő pillanatban földetrazó esattanás és dörgés rémitette meg a községet. A villám a kunyhóba csapott és *Faur Ilonát*, valamint *Blázs Annát* agyonujtotta. A másik két gyermek súlyos sebeket szenvedett s most a halállal vívódnak.

Körözsbarlangon szintén borzalmas pusztítást vitt véghez a villám. A határban javában tartott a cséplés, mikor szinte észrevétlenül kitért a zivatar. A cséplőgépet még el sem tudták állítani, mikor teljes erővel dühöngött a vihar. A zuhogó esőben villámlás és dörgés közepette tudták elállítani a gépet. A munkások a gép alá menekültek. A villám lecsapott s a munkások közül *Kozák Istvánt* halálra sujtotta. *Kozák* mellett még három ember huzódott meg, ezeket szintén érte a villám. Sérülésük életveszélyes.

Nagykerékiben délután két órakor dühöngött a vihar. A villám *Kántor Lajos* gazda házába csapott és a gazdát megölte. A ház teljesen elhamvadt.

Zsáka felett délután 3 órakor huzódott el a vihar. *Juhász Ferenc* kigazda ép hazafelé igyekezett qcsiján mikor a vihar kitért. A szüntelen csapkodó villámok miatt a lovak minden pillanatban megriadtak úgy, hogy a gazda egy fa alá hajtott a rettenetes idő elől. A villám a fába csapott s a gazdát lovaival együtt agyonütötte.

Felsőtótfaluban szintén délután 3 órakor pusztított a vihar. Itt is az egész falut a mezőn találta úgy, hogy alig tudtak menekülni a legközelebbi tanyákra. Menekülés közben *Pásk Flóra* 34 éves gazda a mezőn egy közelebbi uton futott a falu felé, mikor a villám lesujtott és megölte.

A halálesetről jelentést tettek az ügyészségnek, ahol a hullák elszállítására és eltemetésére az engedélyt megadták.

Mint késő este jelentette élesdi tudósítónk, *Blázs Anna* állapota annyira rosszabbodott, hogy az orvos véleménye szerint nem éri meg a reggelt. Ugyanigy vannak a körözsbarlangi cséplő munkások is, akiket erősen összeégetett a villám.

Harkányi politikai államtitkárja.

A nemzeti munkapárt klubjában az este megkérdezték báró *Harkányi János* kereskedelmi minisztertől, hogy kivel fogja betölteni a miniszterium megüresedett politikai államtitkári székét. A miniszter értesülésünk szerint a következő választ adta az érdeklődőknek:

— A mig nem találok alkalmas embert, addig én leszek a magam legjobb államtitkárja. Már pedig eddig nem talál-

tam. Az adminisztratív államtitkári állást alkalmasint *Lers Vilmos* címzetes államtitkár fogja betölteni.

Hollán Sándor miniszteri tanácsos jelöltségéről is beszélnek.

Andrássy pártja megalakul.

Most már bevezetett dolog, hogy megalakul az új párt, gr. *Andrássyval* élén. Szeptember 14-én lesz zászlóbontás Budapesten, a Ferencvárosban. Az új párt programja már készen van s az alakuló ülésre a meghívók is szétküldtek. Még nincs eldöntve az új párt neve, de vagy Alkotmány-párt, vagy Deák-párt nevet veszi fel s az elnökséget *Darányi Ignác*nak szándékoznak felajánlani. A párt magvát a pártonkívüli 67-es csoport képezi. A párthoz csatlakoznak *Désy Zoltán*, *Gál Sándor* és gr. *Bethlen István*, sőt *Mezősi Béla* belépését is biztosra veszik. Már a megalakulásnál mintegy 25—28 orsz képviselő lesz tagja az új pártnak.

Öngyilkos lett

a Polg. Takarékpénztár egy volt tisztviselője

— Az öngyilkosság és a sikkasztás között nincs összefüggés. *Kiss Döme* nyilatkozata.

Városszerte élénk szenzációt keltett az a hatalmas csalási manőver, amelyet a régi, jóhírnevű intézet, a Polgári Takarékpénztár kárára követett el a takarékpénztár egy alkalmazottja, *Schwarz Pál* és *Schächter Miksa*, akivel az intézet üzleti összeköttetésben állott. Ma már mindketten az ügyészség fogházának a lakói.

Eleinte az volt a hír, hogy a *Zoltán*-féle régebbi sikkasztás folyamánról van szó, csakhamar kiderült azonban, hogy egészen új csalással állunk szemben.

Schwarz Pál a bank áruosztályának volt tisztviselője és mint ilyen bevásárlásokat, hatalmas erdőüzleteket, favételeket bonyolított le.

Legutóbb *Schächter Miksa* feketetői erdőbirtokostól vásárolt a Polgári Takarékpénztár megbízásából nagyobb famenyiséget *Schwarz*. 185 waggon fa árát adták át neki *Schächter* nyugtája alapján. Mikor azonban, most a bank a fát értékesíteni akarta, kiderült, hogy nem 185 waggon, hanem mindössze 85 waggon fája van a banknak. Így azután hamarosan nyomára jöttek a nagyszabású manipulációnak, amelyet természetesen csak a két ember együttesen, összejátszva követhetett el.

Schwarz átvette a hamis nyugtát *Schächter*től és felvette a nyugták alapján a pénzt a banktól. Természetesen, mindig sokkal nagyobb mennyiségű fa után fizetett a bank, mint amennyit tényleg megkapott.

A szenzációs ügyben tovább folyik a vizsgálat. És most egy

titokzatos öngyilkosság

bonyolítja még jobban össze az ügyet.

Fischer József fakereskedő, a Polgári Takarékpénztár áruosztályának volt igazgatója tegnap délután öngyilkosságot követett el. Egyik rokona, *Róth Jakab* látogatására ment ki Nagybaródra. Délután kiment a te-

metőbe és 2 és 3 óra között az apósa, *Spitz Mór* sírján föbelötte magát. Azonnal meghalt. A temetőrnek egy levelet adott át azzal a megbizással, hogy vigye el *Róth Jakab*nak. A levélben megírta, hogy öngyilkos lesz, de a tett okát nem említette. Kérte, hogy az apósa mellé temessék.

Fischer József már több mint egy fél év óta nincs a Polgári Takarékpénztár kötelekében, megvolt köztük a rendes, szabályos elszámolás és most semmiféle összeköttetésben nincs a bankkal.

Most azonban, hogy a sikkasztás történt és éppen az áruosztálynál, szinte természetes, hogy a sikkasztás és *Fischer* öngyilkossága közt összefüggést keresnek. Megindultak a találgatások, kombinációk, gyanúsítások és már egy régebbi időkre visszamenő hatalmas, az egész áruosztályt behálózó csalásról kezdtek suttogni.

Kiss Döme nyilatkozata.

Hogy az oktan és alaptalan gyanúsításoknak, kombinációknak elejét vegyük, felkerestük *Kiss Döme* ügyvédet, a Polgári Takarékpénztár elnökét, aki munkatársunknak erre vonatkozólag a következőket mondta:

— *Fischer József* öngyilkossága és a bank kárára elkövetett csalás között semmiféle tárgyi összefüggést nem tudunk találni. *Fischer* már több mint egy fél éve nincs velünk semmiféle összeköttetésben, rendes, szabályos elszámolás után kifizettük, megvált az intézettől. Semmi alapunk nincs arra, hogy *Fischer* öngyilkosságát a sikkasztások ügyével összefüggésbe hozzuk.

Fischer József különben express-levelet küldött a feleségének Nagyváradra és állítólag express-levél ment a Polgári Takarékpénztár igazgatóságának is, ez a levél azonban még tegnap estig nem érkezett meg.

VASÁRNAP LESZ a nagy népünnepély.

Kabaré előadások
az árvizkárosultak javára.

*

A Rhédey-kertbe már kivonultak a munkások, ácsok, diszitók, megkezdődött a lázas munka, hogy a hatalmas fák között a város legnagyobb és legszebb parkjából egy napra valóságos tündéerkertet varázsoljon elő. A vasárnapi napra az előkészületeket már teljesen befejezte a rendezőség, amely a régi Nagyvárad egyik legkedvesebb, legszebb intézményét, a népünnepélyeket akarja ismét megkedveltetni a város közönségével. Az árvizkárosultak javára rendezendő népünnepély sem külső csillogásban, sem belső értékben semmivel sem marad mögötte a régi efajta ünnepegeknek, sőt nagyszabásu, modern attrakcióval még felül is fogja mulni azokat.

Vidékről is rendkívüli az érdeklődés az ünnepség iránt, a rendezőség alig győzi a közönséget a felvilágosításokkal. Tegnap jelentek meg a város plakátjai az ünnepélyről, ezek részletes és pontos fölvilágosítással szolgálnak a teljes műsorról.

Vasárnap délután fél 3 órakor indul a nagy díszmenet a Bunyitay-ligetből a Tisza Kálmán-téren, Rákóczi-uton, Bémer-téren, Szent László-téren és Mezey Mihály-utcán keresztül a Rhédey-kertbe, ahol 3 órakor kezdődik a pompás népünnepély. Lesz világkiállítás, állandó térzene és táncmulatság, indiai jóspagoda, ahol bárkinek jövendőt mondanak, grand-cirkusz attrakciókkal, lövészversenyyel, birkózással, idomított csacsikkal lesz nizzai sportünnepély. Utrabocsátanak 4 Zeppelin léghajót, este 7 órakor pedig nagy tűzijáték lesz, utána szerpentin és konfetticsata.

Este fél 7 órakor a nyári szinkörben, pompás kabaré előadás fejezi be a népünnepélyt. A kabaré teljes műsora:

Angol tánc: Mikussay Bözsike, Bobovszky Blanka és Dopsál Bözsike.

Cake-Walke: Bereczky Margit.

Obsitos. (Kunfi Lajostól.) Előadja a szerző.

Chansonok: Holnap után, Fogytán a rim, Villamoson, a Polosok (Farkas Imre, Kiss József, Gábor Andor dalok). Rajnis Ferenc, zongorán kíséri Resch Mihály zene-tanár.

Paraszt tréfák: Debreceni egyetem, Dop-ping. Faragó Zsigmond.

Műdalok. A ref. dalárda: Gerencsér kar-nagy vezényletével.

Jux mars: Bagossy Lacika, Bereczky Margitka, ifj. Vank Pista, Kovács Béla, Brán Viola, Bobovszky János.

Tetszik a bluzom? és Pókhas ur ebé-del: Antalfi Margit és Faragó Zsigmond.

Koloratur dalok: Hódy Juliska. Szegény anyám, Két veréb, Chansonok, Valami mondani valója, Van de nincs, Raport, Báb-játék, Káv és kifli.

A népünnepély rendezősége mindenben gondoskodott a közönség kényelméről. Sűrű villamosközlekedés, hideg és meleg büffet áll a közönség rendelkezésére, a világkiállítás sátraiban minden kapható lesz, amit csak szem-szaj megkíván. Hétfőn, szeptem-ber 8-án a színházban lesz az árvizkárosul-tak javára ünnepi kabaréelőadás.

HÍREK

* **A nagyváradai Oltáregyesület** kéri az egyházmegyei plébános urakat, hogy amennyiben az Oltáregylet segítségét igénybe venni óhajtják, szükségleteiket az igazgatóval (Nagyvárad, Ujvárosi plébánia) szept. hó 15-ig részletesen közöljék, mivel az egyesület téli munkaprogramját mielőbb megállapítani kívánja.

* **Gróf Szapáry Pál beteg.** Gróf Szapáry Pált tegnapelőtt délelőtt jobboldali hűdés érte. Gróf Szapáry Pál, minthogy a hűdés könnyebb természetű, ágyba se feküdt, hanem tegnap reggel Bécsbe utazott konzultációra és a mennyiben orvosai szükségesnek látják, csak akkor veti magát alá a szanatóriumi kezelésnek.

* **Kinevezés.** Dr. Ficzek Emil megyei tiszti ügyészt, a közalapítványi igazgatóság a nagyváradai peres perenkívüli ügyekben való jogi képvisellel bizta meg.

* **A tiszti nyugdíj-bizottság ülése.** Biharvármegye törvényhatósága az új nyugdíj törvényeknek megfelelően módosította a nyugdíj-szabályrendeletét. A miniszter azonban a módosításokat nem minden pontjában fogadta el s elrendelte a szabályrendelet új-ból való feldolgozását. A tiszti nyugdíj-bizottság tegnap ebben az ügyben ülést tartott a kifogásolt tételre átdolgozta. Az így módosított szabályrendeletet a legközelebbi közgyűlés fogja tárgyalni és jóváhagyás végett a miniszterhez felterjeszteni.

* **Veni Sancte a főgimnáziumban.** A nagyváradai premontrai főgimnáziumban tegnap délelőtt volt az ünnepélyes tanévnyitása. A diákok 9 órakor a templomba vonultak, ahol Veni Sancte és nagymise volt, azután pedig a díszteremben a főgimnázium összes hallgatói és nagyszámu közönség előtt Szmekta L. Ödön igazgató nagyhatásu és szép beszédet tartott.

* **Választó-ülés az iskolaszékben.** Nagyvárad város községi iskolaszékét már két ízben hívta össze tanítónó választó ülésre dr. Thury László elnök, de nem lehetett a választásokat megejteni, mert a tagok nem jelentek meg az ügyrendben előirt számmal. Most szeptember 9-re, kedden délután 4 órára van újból összehívva az iskolaszék, hogy végre-valahára megtartsa a választásokat. Ezuttal tekintet nélkül a megjelentek számára, a választásokat megejtik.

* **Amerikából haza.** Ez év március havában hunyt el az Ujvilágban Kohányi Tihamér a Clevelandban (Óhióban) megjelenő „Szabadság” című amerikai magyar lap szerkesztő-tulajdonosa. A család az elhunyt utolsó óhajához képest a holttestemet most hazahozatja Amerikából s a sáros-megyei Trocsányban épített családi sírboltban helyezik örök nyugalomra. A temetés szeptember 6-án megy végbe.

* **Kifosztott gőzmalom.** Tegnap éjjel betörők garázdálkodtak Nagyszalontán a Gazdák Gőzmalomában. Ismeretlen tettesek behatoltak a malom irodájába és a pénzszekrényt dézsmálták meg. A betörők, akik valószínűleg ketten voltak, kimozdították helyéből a Wertheim-szekrényt és kifurták az oldalát. A szekrényből 623 koronát és több értékpapírt vittek el. A tettesek kézrekerítése iránt megindították a nyomozást.

* **Hetainak nincs méltó utódja!** Érdekes hír jön Budapestről: a Heltai halálával megüresedett főpolgármesteri széket egyelőre, belátható időn belül nem töltik be. A zsidóság ugyanis annak a meggyőződésnek adott kifejezést, hogy ezentul Budapest főpolgármestere nem is lehet más, mint csak zsidó. Keresztény ember soha többé Budapest főpolgármesteri székébe nem ülhet, ezt a diszes helyet, a honnan bizonyos tekintetben a külföld előtt is képviselik Magyarországot, egyszer s mindenkorra lefoglalta magának a zsidóság. Már ki is szemelték az új főpolgármestert Mezei Mór személyében; ő képviselné egészen méltón Mátyás király székvárosát az ámuló világ előtt. Szerencsére illetékes helyen nem osztják egészen ezt a felfogást, de mivel mégis tartanak a zsidóságtól, egyszerűen úgy oldják meg a kérdést, hogy a főpolgármesteri állást nem töltik be.

* **Botrányok a Nagypiac-téren.** Terjedelmes beadvány érkezett tegnap a főkapitányhoz. A Nagypiac-tér halálra kintott polgárai adták be. Súlyos vádakat emelnek az ottani sok korcsma ellen, amelyek nemcsak a közrend, tisztaság és csend ellen vétnek, hanem valóságos büntények. Éjjel és nappal virul a legszemérmertlenebb embervásár, a prostitúció s megrontja a tisztességes családok gyermekeit. Kéri a főkapitányt, hogy legalább a fölösleges korcsmáktól vonja be az engedélyt. De nem csak ezt kell megtenni, hanem valamennyit sorra bírsgólni, mert valamennyi valóságos fészke a kolerának. Reméljük, hogy a rendőrség a legszigorubbán fog eljárni e jogos panaszok alapján.

* **Feketetót veszedelme.** A legutóbbi árvizek alkalmával a Körözs Feketetót községénél teljesen elmosta a gátat úgy, hogy a község állandóan veszélyben forgott. Az esetet bejelentették a földművelésügyi miniszternek, aki tegnap értesítette az alispánt, hogy a gátak ideiglenes helyreállítására 2500 koronát adományozott a községnek.

* **Halálozás.** Kutassy Lajos nagyváradai kereskedő, 37 éves korában elhunyt. Temetése ma, szeptember 5-én délután 2 órakor lesz a kórház-utcai elme-kórházból.

* **Ló és lovas.** Kiss László kocsis bakonyzegei lakos, kilovagolt a tanyára s midőn egy fahidon áthaladt, a ló megcsuszott, s a kocsis alája került. A sérültet be-szállították a biharmegyei kórházba.

* **A finánc fegyvere.** Kósa Lajos 17 éves pénzügyőri vigyázó, az Auróra étergyár udvarának telepén egy flauber puskával verebekre lövöldözött, közben pihenőt tartott, s a fegyver csövét a lába felé leeresztette. A fegyver elsült s jobblába fejét meglötte. A sérült pénzügyőrt be-szállították az izr. kórházba.

* **Sátrak tolvajai.** A nagyvásártéren Nagy Lajos hely- és foglalkozásnőkül-egyen többedmagával a piacon lévő sátrak ponyvát lopási szándékkal leszedte az éj folyamán, azonban a piactéri rendőrszem rajacsipte őket, amikor a ponyvákat össze-gömbölyítették. Nagy Lajos hurokra került, tettestársai azonban elmenekültek.

* **Egy téglagyár csődje.** A kir. törvényszék tegnap délelőtt a Nagyváradai Téglagyár és Cserépgyár részvénytársaság ellen elrendelte a csődöt. A gyárnak az aradi-uton volt a telepe, eleinte szépen fejlődött de a konjunkturák kedvezőtlen változása folytán nem tudott megfelelni kötelezettségének.

Tudta, de elfelejtette. A lépnek, mint az ember egyik szervének feladatáról nem sokat tudnak a tudósok. Évszázadok óta hiába igyekeztek megállapítani, mire való a lép, de erre a kérdésre mindeddig nem jutott válasz. A napokban szigorlat volt az egyetemen. A kórbonctan professzora a következő kérdést adta fel a szigorlónak:

— Hát mondja meg, kérem, mi a lép funkciója az emberi szervezetben?

Az ifju kinos hallgatás után zavart mosollyal felelte:

— A lép funkciója? . . . A lép funkciója? Tudtam pedig, de elfelejtettem.

A professzor hevesen csapott rá az asztalra és így kiáltott:

— Szerencsétlen! Ön volt az egyetlen ember a világon, aki ezt tudta és hallatlan pech . . . elfelejtette!

*** Az autótaxi közlekedés** megvalósításával nagy lépéssel előzte meg Nagyvárad vidéki riválisait. A hatalmas autótaxik olcsó díjszabása lehetővé teszi, hogy azokat a közönség akár szórakozás, akár üzleti célokból igénybe vegye. A díjszabás a következő: Az első kilométer 1 korona, minden további 200 méter 20 fillér. Várakozási idő 5 percenkint 20 fillér. Két személyen felül személyenkint 50 fillér pótdíj. Városon kívüli utakon az odavissza megtett kilométerek fizetendők.

Ezen díjszabás szerint egy vasuti fuvar 1.80—2 korona.

Az autók vidékről telefonon (3—38.) is rendelhetők, s tekintettel azok hatalmas méreteire, szerkezetük megbízhatóságára, s teljesen elzárható voltukra, még a legsúlyosabb beteg szállítására is alkalmasak, ami különösen halasztást nem tűrő esetekben páratlan közlekedési eszközzé avatják azokat.

*** Kolera Debrecenben?** Debrecenből jelentik: Tegnap este a városi gázgyárban nagy rémületet keltett, hogy B. Nagy József munkás koleragyanus tünetek között megbetegedett. Az esetet nyomban jelentették a rendőrségnek, amely a mentőkkel B. Nagy Józsefet a kórházba szállította. A kórházban megvizsgálták a beteget és mivel az orvosok a koleragyanus alaposnak találták, a kórházból nyomban eltávolították. Kiszállították B. Nagy Józsefet a járványkórházba. A mentőkocsit, a mentőket és a gázgyárnak azt a helyiségét, ahol B. Nagy rosszul lett, fertőtlenítették.

x Tekintettel a rossz pénzvisszonyokra leszállítottam az árakat. 3 pár női harisnya 1 kor. 3 pár fegyházban kötött férfi harisnya 78 fill. 1 pár patent gyermek harisnya 26 fill. 6 darab fin. vászon kendő 80 fill. 1 m. sweitzsi himzés 24 fillértől. 1 m. csipke 2 fillértől. 1 pár nyári keztyű 30 fillértől kapható **Ungerleider Salamon-nál** Szent János-utca 4. sz. alatt.

x Össi-tér 14. sz. házban több lakás és üzlethelyiség minden órán kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztár részvénytársaságnál Kossuth-utca 6.

x Két jogász sétál a városban, szemben találják magokat egy régi ismerősükkel. Pista barátjukkal, a mint ránéznek feltűnik előttük, a barátjuknak elegáns felöltője van, a melyet hallatlan olcsó árban szerezt be mindenki Nagy Sándor férfi divatruha kereskedésében a Zöldfa-utcán, passagé-kapu mellett.

x Szőlős-utca 12. sz. házban több egyszoba s mellékhelyiségeiből álló lakás azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztár részvénytársaságnál Kossuth-u. 6.

*** A kocsitartó** közönség szíves figyelmét felhívjuk **ÜVEGES JÁNOS** korakgyártó munkáira Bathory-u. 9 sz. **Jutányos árak.** Meghívásra azonnal megjelenek.

x Anyám, Édes Anyám! Ide figyeljen azt mondta a tanió bácsi, hogy a legtöbb fiú és leány az iskolatáskákat, tolltartókat és könyvszíjakat a **Párizsi Bazárban** vásárolja, a Sas palotában a **Szent László terein.** Menjünk mi is oda, legalább gyönyörködöm a sok szép játék és ajándéktárgyakban.

Elsőrendű modern hölgyfodászterem a
Rammingeré

színházi és hölgyfodász

szemben a színházzal.

Telefon 1076.

Telefon 1076.

x Ridzyk József épület- és műlakatos Nagy-Várad Rákóczi-ut 20. (Lévai M.-féle házban.) Javítások gyorsan és pontosan készülnek. Elvállal minden e szakmába vágó épületmunkát a leggyorsrubból a lediszesebb kivitelig, terv és rajz szerint. Szegecsel vasoszlopok, üvegházak, vastetők, vasablakok, tűzmentes vasajtók, sirkerítések, üzleti vasredőnyök, ablakredőnyök, cégtáblák, takaréktűzhelyek. Lev.-lap hívásra azonnal megjelenek.

x Vörösbör! Nyáron a legkellemesebb ital! Literje 96 fillér. — Csodaszép mézédés **csemege-szőlő**; kítőző pesenye és **pezsgőborok**; **kőbányai** maláta és szalon **sörök**, **MERTZ NÁNDOR** csemegeüzletében, Körös-utca. Telefon: 448. sz.

x Az erdélyi kereskedelmi és autómobilforgalmi r. t. helybeni fiókja autómobilokban, pneumatikokban, valamint az összes autómobil-felszerelési és szükségleti cikkekben **Szilágyi Dezső-utca 6. szám** alatti (telefon 13-21.) telepén nagy raktárt tart. A cégnek modernül berendezett garages **Kórház-utca 6. szám** alatt (telefon 13-52.) van, hol egy a helyi, mint az átutazó autómobilok a legideálisabb garaget találják és egyúttal szükségleteiket is a legelőnyösebben szerezhetik be.

x Magyarország első női tambura zenekara a Korona kávéházban. Ma és minden este a Korona kávéházban átalakított helyiségében hangversenyez az országos híró **MATYOK Péter** tambura (Paganini) vezetésével egy elsőrangú erdőből összeállított női tambura és énekkar u. m.: **Kővári Rózsika** Steuvur, **Rácz Margit**, **Juhász Ilonka**, **Eördögh Aranka**, **Siniciu Juliska**, a gazdagon összeállított műsorból különösen kiemelendő a Gyöngyi duett remek énekszámakkal. Kezdeté este 8 órakor. Szabad bemenet. Szíves pártfogást kér Matyok Péter.

x Zombor Sándor sebész-orvosi műszer, kötszer és testegyensítő gépek készítője. Nagyváradon, Nagy Sándor-utca 17. sz. alatt, ahol villany erőre berendezett műhelyében készít mindenféle fém-összeállítás, nikkelezést és minden e szakmába vágó munkát jutányos-árban, levelekre válasz.

x Érdekében áll, hogy megrendeléseivel felkeresse **Biró László** és **Tsa uri**, női- és papi szabókat. Meglehető olcsó árak, modern szabás, elsőrendű munka **Sal Ferenc-utca 17.** Telefon 832 sz.

x Iskola idényre torna cipők 2 koronától kezdve. Gyermek cipők 20—25 számig 2 korona, 26—28 számig 4 korona, 29—34 számig 5 korona. Fiu boks cipő 35—39 számig 7 korona, női chevrou vagy boks cipő 7 korona, férfi chevrou vagy boks cipő 8 korona. Finom női parti félcipők 5 korona, divatos férfi kalapok 3 koronától kezdve **Feketénél**, Szent János-utca, Kispipa mellett.

x Tekintettel az előrehaladott időre mélyen leszállított árakban árusítjuk a nyári újdonságokat, **UJHELYI RÓZA** Rákóczi uti üzletében. Finom gyászkalapok és fátlyok is kaphatók. Telefon 136. szám.

*** Téli ruhákat** u. m. bundák, szőrme és plüs kabátokat, szőnyegetek stb. nyári gondozásra elvállalunk felelősség mellett javítással együtt **Hatvany és Szentmiklósy** szűcsök, Nagy Sándor-u 1.

FIGYELEM! Óriási választékot iskola szerekben csak **Klein Vilmos és Társa** cégnél találhatunk u. m. író és rajzszerek, iskolatáska 36 fillértől, könyvszíjak 30 fillértől, továbbá fiú és leány intézetbeli fehérneműk, iskolai lüszter és cloth kötények, gyermek esőernyők, fiu sapkák 30 fillértől, gyermekharisnyák 20 fillértől. Téli alsóruhák, iskola munkák és mindennemű kézimunka anyagok. Csődből vásárolt 1500 db divatos parket blousche 2-50 fillért. 3000 elsőrendű férfi ing 2 koronától, galérok 20 fillértől, 30000 méter arcfátyol 20 fillértől és minden e szakmába tartozó cikkek olcsón csak a fenti cégnél szerezhethetünk be, Rákóczy-ut 18.

x Meghívó kóstolóra! Chokoládéval töltött tápláló és hízaló mézes sütemény megízlelésére, ezen elsőrangú cikk jóságároló meggyőződés miatt Nagyvárad és vidéke közönségét tisztelettel meghívják **Benedek Testvérek** a kávé és fűszer szagmentes Csukorka Bonbonnier tulajdonosai a Bémer-téri korzón.

POVAZSÁN JÓZSEF

hatóságilag engedélyezett
electrotechnikai vállalata
Nagyvárad, Bazár épület,
színház oldal.

Telefon 525.

Telefon 525.

*** Ingatlan eladás.** Nagyteloky-utca 31 szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telokkal) jutányos áron azonnal eladó. Részletes föltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária cipőgyár r.t.

x FELHIVJUK a nagyérdemű hölgyközönség szíves figyelmét a most megnyílt **Rácz és Vass** női divatszalonban készülő eredeti angol kosztüm és felöltőkre. Méréselt árak. Nagy Sándor-u. 17.

**Utazó bőröndök,
utazási cikkeket
legjobban és legolcsóbban**

**STERNBERGNÉL,
Szent László-tér 2. sz.**

*** Hölgyek kényelmére** bevezette a telefont, hogy a fürdő szezonra gyorsabban lehessen hölgyeinknek a megrendeléseket feladni a **Mille Juliette** fűző-teremnél Nagyvárad Színház-u. 4. Emke mellett. **Készít:** legújabb divatu fűzőket, haskötőt, melltartót, egyenestartót stb. **Allandó nagy raktár fűzővédőkben.** Telefonszám 827.

*** Kossuth-utca 12. sz. ház** emeletén háromszobás utcai lakás azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

Fogak és fogsorok úgy kaucsukba mint aranyba fogalva szájpadiás nélkül, továbbá arany koronákat, csapfogakat, hidmunkákat fog és gyökér húzás és tartós fogtöméseket készít

Engel Dezső,

visszavont fogtechnikus.

N.-Várad, Bémer-tér (Emke Kávéház felett.)

Szülők figyelmébe!

Legjobb gyermek cipők
teljes fiu kelengyék legolcsóbban

REICHARD áruháza

cégnél kaphatók.

Legszébb és legolcsóbb
Zománc táblák

Diósy Sománál

Telefon 839.

Telefon 839.

OCCASSIO ELADÁS
a nyári idényre

Tátray Gusztáv
kézimunka üzletében

Rákóczi-ut 4.

Telefon 783. :: Telefon 783.

SZÍNHÁZ

□ □ □

Kezddnek a bérletváltások.

Halmay Lajos színházi titkár tegnap megérkezett, hogy a jövő színházi szezonra a bérleteket előkészítse. Szombat, vasárnap és hétfőn a régi bérletk válthatják meg helyeiket, míg az új bérletekre csak kedden kerül sor. Az idei bérletváltásokon annyiban történt változás, hogy a bérleteket nem az igazgató irodájában, hanem a színház nappali pénztáránál lehet megváltani.

SPORT

□ □ □

A NSE mérkőzése.

Emlékező napja lesz hétfőn a Nagyváradi Sport Egyesületnek. Ekkor lesz a NSE football-csapatának első mérkőzése, amely elé érhető érdeklődéssel tekint a város sportkedvelő közönsége. Összeszokott, erős csapattal, a kiváló játékosokból álló kolozsvári csapattal kerül össze a N. S. E. csapata. A kolozsvári csapat összeállítása a következő: II. Welzer, I. Zsigó, II. Marczinkievicz, II. Walter, Stotter, Oblat aszta, Sárosy, Nagy, I. Marczinkievicz.

A kolozsvári csapatban két ismerős is van: Stotter és Oblat, akikre még élénken emlékszik a nagyváradi közönség. Nagy Jó-

zset a MTK egyik legjobb csatára, akiben sokan Schlosser utólat látják. De a többi játékos is elsőrendű erő, akik inkább az összjátékra helyeznek súlyt. Minthogy a NSE inkább egyéni játékokra törekszik, a hétfői versenyen érdekes összehasonlítást tehet a közönség. Az érdekes és bizonyára izgalmas mérkőzés hétfőn délután 4 órakor kezdődik. Előzőleg a NSE csapata a Törekvés csapattal tartja bajnoki mérkőzését.

**IGAZSÁG-
SZOLGÁLTATÁS**

□ □ □

A csendőr rágalmazója.

Gál János biharnagybajomi birtokosnak a múlt év nyarán a dinnyeföldről néhány száz korona értékű dinnyéjét ellopták. Megtette a feljelentést, azonban a csendőrség nem tudta kideríteni a tolvajokat. Gál erre feljelentette Máthé Kálmán járásörmestert, mert szerinte az örmester nem akarta megindítani az eljárást és nem járt el erélyesen a nyomozásnál, el akarta tussolni az ügyet.

A vizsgálatra kiküldött br. Orbán Bódog csendőrhadnagy semmiféle fegyelmi vétséget nem talált, erre a csendőrpáncsnokságnál Gál János a hadnagyot is megvádolta.

Igy azután tegnap 4 rendbeli hatóság előtti rágalmazásért kellett felelnie. A bíróság elítélte 4 havi fogházra Gál Jánost, aki az ítélet ellen felebbezést jelentett be, mert nem bűnös.

§ **A temető tolvajai.** Békálácsa községben a múlt télen a temetőből egyre-másra tűntek el a sírfák, a fából faragott kereszték. A csendőrök csak nagy későre jöttek rá, hogy négy falusi ember volt a tettes. Gáva Florián, Gáva Virág, Koszta Demeter és Dávid Vazul. Kiderült, hogy mintegy 140 keresztet loptak el a temetőből és otthon felhasználták tüzelőfának. A tegnapi főtárgyaláson azzal védekeztek, hogy szegények voltak, nem volt fájuk, hideg volt és — az erdőből nem lehetett lopni. A kir. törvényszék büntető bírósága a tegnapi főtárgyaláson elítélte Gáva Floriánt 4 havi, Koszta Demetert és Dávid Vazult pedig 1-1 havi fogházra. Gávra Virág felett, aki még csak 17 éves, a fiatalokruak bírósága fog ítélni.

TÁVIRÁTOK

□ □ □

A román belügyminiszter kalandja.

Déva, szept. 4.

Take Joneszku román belügyminisztert ma a csendőrség feltartóztatta, mert autóján román zászló lengett. A miniszter levette a zászlót és azután tovább engedték.

A hercegprimás bérmautja.

Budapest, szept. 4.

Csernoch János hercegprimás hatodikán utazik Losoncra és megkezdí bérmautját.

Bezeredy államtitkár haldoklik.

Budapest, szept. 4.

Bezeredy Viktor államtitkár rendkívül rosszul van, halálát minden percben várják.

A balkáni osztokodás.

Belgrád, szept. 4.

A szerb-montenegrói határkérdést még mindig nem oldották meg. A montenegróiak olyan követeléseket támasztanak, amelyeket a szerbek nem teljesíthetnek. Ha e hét folyamán nem tudják a kérdést megoldani, döntő bíróság elé kerül az ügy. Érdekes, hogy a szövetségesek előre tekintetbe vették ilyen felmerülhet differenciákat és a döntő bíróságról már a szövetségi szerződésben gondoskodtak. A szerződés szerint a döntő bíróság tagjai a görög király és Ferdinánd bolgár király. Időközben azonban a viszonyok megváltozván, most Ferdinánd helyett Károly román király kerül a döntőbíró-ságba.

Mánuel esküvője.

Siegmaringen, szept. 4.

Mánuel exkirály ma tartotta esküvőjét Augusztia Viktoria hoholohé hercegnővel. Az esketést Mentó bibornok végezte.

Harcias honatyák.

Budapest, szept. 4.

(Saját tud.) A B. N.-ban ma 40 fiatal munkapárti honatyá megfenyegeti az ellenzéket, hogy ha ellentállnak, hát baj lesz. Furcsa.

Regénycsarnok.

AZ ELHAGYOTT RÓMA.

Történeti elbeszélés.

Irta **Dús László.**

(Folytatás.)

83

— Hiszen akkor kidobta volna Malatesta neje a csalót?

— Hozzám archan és termethen hasonlított, komornája vallotta be itélőbíráim előtt, hogy ő vezette be urnőjéhez, aranyaitól megvesztegetve.

Oh Pietró, hogy áltasz te engem.

— A szent feszületre esküszöm, igazat mondtam.

A férfi pillanatra eltávozott és visszatérve kezében hozta a magáról levetett selyem inget, amit átnyújtott az asszonynak.

— Tested hevétől még meleg! — mondotta Paola és ajkaihoz érintette.

Beszélg, Paola, mi vitt büre? — kérdezte Gaetano.

A gyönyörű asszony arcát halotti sápadtság borította el, bele temette a kezében tartott selyembe és felzokogott.

Gaetano oda fordult Fiammához:

A jó bornak

nem kell czégér

mondják még ma is a régi öregek! Hogy mennyire igazok van, eléggé bizonyítja

Kecskeméti István

is, a reklámra nem szorult újonnan berendezett étterme

Nagyvárad, Teleky-u. 4. szám.

Nyitva éjjel-nappal. Kittiő saját termésti borai, **előzékeny kiszolgálás**, szolid polgári árak. **Abonensek naponta felvételnek.**

10.000 pár harisnya kerül eladásra! alábbi olcsó árak mellett.

8 pár kötött zokni 78 fill., 3 pár csikos zokni 1 kor., 3 pár női harisnya 1 kor., 3 pár gyerek zokni finom 1 kor., 3 pár gyerek patent harisnya 1 kor. Flor és selyem harisnyák igen olcsón. Férfi ingek jó minőségben 1-94 kor., női ingek 1-94 kor. Zsebkendők drb. 6 fillértől. Nyakkendők, ridikálók 30 fillértől.

Klein Sándor és Társa
Rákóczi-ut 14.

Sürgős figyelmeztetés!

Ha illatszer, piperezappan, kozmetikai, arc- és kézapolási, háztartási, hajápolási és általában mindenféle a kozmetikaiba vágó cikkeit a legjobból a legjobbakat olcsóbban a legolcsóbbnál akarja beszerezni, úgy kérje a harmadik kiadásban most megjelent «Illatszer és háztartási értesítőket» melyet ingyen és bérmentve küld: «HEZ» illatszer és háztartási cikkek szakszervelete nagyban és kicsinyben B.-pest, VIII., Losonczy-u. 13/hz.

EZ AZ IGAZI!

Wagner a „Hangszer-Király”
Budapest, József körút 15.

Különleges hangszerei a következők:

Varázsfuvola ajándékkal 4 korona.
Csodaráztrombita, vastagrézből 6 korona.
Tündérharangok, 15 csengő, 8 korona.
«János vitéz» fuvola 1 és 2 korona.
Varázsheredű, felszereléssel 6 korona.
Jogásztárogató, billentyűkkel 16 korona.
Éneklőgép, amerikai tőcsornékül!
Saját javító szakműhelyek!

A milánói, párisi és londoni kiállításon aranyérem és érdemkeresztet kiüntelve,
Fényképes árjegyzék ingyen! Olvas! Ügyeljünk a «Wagner» névre és a 15. házszámra.

Ingyenes tombolaest

a
Püspök-fürdőben
folyó hó 7-én.

Minden fürdővendég

ingyen kap

egy tombola jegyet. Huszonöt rendkívüli, értékes nyereménytárgy kerül sorsolás alá.

A tombola mulatság esti 6 órakor veszi kezdetét s este 8 órától fél 10 óráig

belépődij nélküli
táncmulatság

veszi kezdetét.

A fürdő igazgatósága felkéri a közönséget, hogy lehetőleg a délelőtti, vagy a kora délutáni vonatokkal jöjjen ki, mert a délutáni órákban

százötven vasuti hivatalnok érkezik a fővárosból külön vonattal.

Sígy a fürdő helyiséget hamar elfoglalják.

A legszolidabb kiszolgálás, pompás menü várja a közönséget, mely kétségtelenül sietni fog végigélvezni a páratlanul izgalmas és szép tombolaestélyt.

Dancs István,
bérelő.

Nagyvárad város katonai ügyosztálya.

20210—1913. szám.

Hirdetmény.

(A népfelkelők figyelmébe.)

A m. kir. 4-ik népfelkelői parancsnokság folyó évi augusztus hó 8-án 576/328/1913 számú megkeresésére értesitem a Nagyváradváros területén tartózkodó A) alosztályu népfelkelésre kötelezett egyéneket, hogy Honvédelmi Miniszter urnak 10828/1913 számú rendelete alapján a népfelkelési időszak ki szemle illetve a jelentkezés a folyó évben megtörténtve nem lesz.

Elrendelle egyidejűleg Honvédelmi Miniszter ur a népfelkelési igazolványi könyvek helyesbítését is, mely rendelkezés foganatosíthatása végett felhívom az: 1871, 1872, 1873, 1874, 1875, 1876, 1877, 1878, 1879, 1880, 1881, 1882, évi születésű s Nagyváradon tartózkodó népfelkelőket, hogy népfelkelési igazolványi könyveiket hivatalom 32 számú szobájába azonnal de legkésőbb folyó évi szeptember hó 30-g okvetlenül adják be, naponként a hivatalos órák tartalma alatt reggel 7 órától dé után 1 óráig.

A népfelkelési igazolványi könyvek a kiigazítás után a feleknek hivatalból lesznek kézbesítve.

Nagyvárad, 1913 szeptember 2.

Báthory László
tanácsnok helyettes.

LEGOLCSÓBB

és legjobb bevásárlási forrás

özv. Kádár János-né
elsőrangú fűszer- és csemegé kereskedése.

Mindenféle gazdasági cikkek, kötőzőhár, kékkő, auto- és génojajok és **auto-benzin nagy raktára** !!

Hungária

cipőgyár r.-t.

(ezelőtt Moskovits Farkas és Tsa r.-t.)

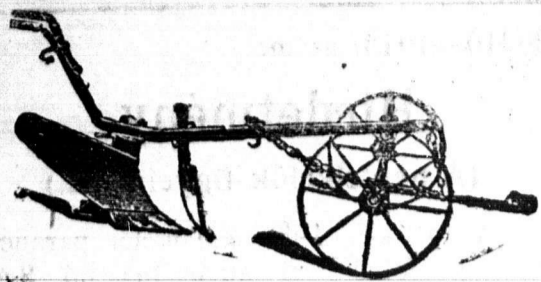
kitűnő minőségű gyártmányai

olcsó árakon

szerezhetők be a Bémer-téri fiókban.

Telefon 687.

Telefon 687.

Ekék, vasboronák őszi szántásra

előnyös árban, készpénzfizetés mellett a GITYE-gyárban kaphatók.

Terménytisztító rosta aratási idényre gyári árban. Borprések, szőlőszúrók már most megrendelhetők jutányos árban présfelülnyomóval, ezek mind készpénzfizetés esetén olcsó árban. Minden darab szavatossággal.

Gitye Demeter Fia gépgyára Nv. áradon. Templom-tér

Melocco Péter cementárugyár és építési vállalat részvénytársaság

Budapest, IX. Timót-utca 4. a. b. szám.

Nagyvárad: Szőlős-u. 16.

Telefonszám 11-38.

Telefonszám 11-38.

Gyárt:

Szabadalmazott géppel gyártott karmantyas portlandcement csöveket az összes szabványos méretekben és az ahhoz való idomdarabokat, csömöszöit és vasbetétes, valamint portlandcement csöveket, kútgyűrűket stb.

Márvány mozaiklap, műkő- és cementárugyár. Beton és vasbeton építési vállalat.

Elvállal:

Utcák és házak csatornázását, hidak és vízmedencék szak-szerű építését. Nagyobb vállalatoknál **tervekkel és költségvetéssel szolgál.**

Meghívást az ország bármely részéből elfogad

Ha nincs meglegedve

szabójával, mert drága vagy rosszul szab vagy nem pontos, szóval bármi okból. Keresse fel **DARABONT GY. és TÁRSA** uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi önt az ottani szolid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmas és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről újat készítenek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

LÉVAI MÁRTON

r.-t.

sírkőraktára és kőfaragó telepe

Nagyvárad Rákóczi-u. 20.

NYÍRIBEN TELEFON 11-75 VIDÉKEN

FEST! TISZTIT!
vegyileg női, férfi és gyermek ruhákat.

MOS!

gallér és kézelőket fényesre, csipke és szövet függönyök, bútor szövetek, papi és egyenruhák vegyileg tisztítanak.

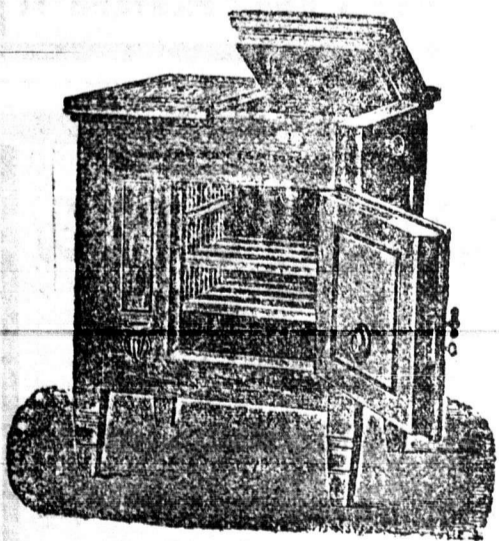
Gyár: Körözs-utca 13.

Felvételi üzlet:

Zöldfa Passage 93.

Rákóczi-ut 7. szám

Mokos Sándor.

JÉGSZEKRENYEK és FAGYLALT-GÉPEK és FOPMAK

kerti vasbútorok, valamint konyha-fabútorok is u. m.: konyha kredenz, asztal, szék, zsámoly, teknő és az összes konyha berendezések

TARSOLY és RISZTÓ

Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon 390 szám.

különlegességek vaskereskedésében